

ב"ה

קובץ ליקוט עניינים וביאורים

בקשר ל'ליקוט השבועי':
בשלה תשל"ד

נדפס בלקוטי שיחות
חלק יא, שיחה ב לפ' בשלה - ע' 55

יו"ל לקראת ש"פ בשלה תשע"ד
- "ארבעים שנה"

קביעות שבועית בלקוטי שיחות -
ואתם תלוקטו

הלימוד בקובץ זה מוקדש

הוקדש על ידי

הערות והארות יתקבלו בברכה

בכתובת: rizs@neto.bezeqint.net או בפקס: 08-6882799.

*

ניתן לקבל את היו"ל על ידינו **בקביעות** -
על ידי כתיבה לכתובת או לפקס' הנ"ל

*

המעוניין להשתתף בזיכוי הרבים -
ולהקדיש לזכותו את אחד מהקובצים הבאים
יפנה להכתובת הנ"ל
או לטלפון מס' 050-4125205

1. תוכן ה'ליקוט' – מתוך "ביאורי החומש" ו"ביאורים לפרש"י עה"ת":

וְתַקַּח מְרִים הַנְּבִיאָה אֶחָת אֶהְרֹן אֶת הַתָּף בְּיָדָהּ וְתַצְאֵן
כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת (טו, ב)

"ותקח מרים הנביאה – היכן נתנבאה? כשהיתה אחות אהרן, קודם שנולד משה. אמרה: 'עתידה אמי שתלד בן וכו'', כראייתא בסוטה" (רש"י)

יש לשאול:

(א) לשם מה מספר הכתוב שמרים היתה נביאה, ואף מדגיש שהיא התנבאה עוד כשהיתה "אחות אהרן", לפני לידת משה – דבר שאינו נוגע, לכאורה, לעניין המדובר כאן?

(ב) מדוע מזכיר רש"י את תוכן נבואתה של מרים – "עתידה אמי שתלד בן וכו'', דבר שאין בו צורך כדי להסביר את הכתוב כאן?

(ג) אם אמנם רואה רש"י לנכון להזכיר את תוכן הנבואה – מדוע הוא מפרט רק את המלים הראשונות ("עתידה אמי שתלד בן"), ולא את המשך המשפט (המופיע בגמרא שם) – "שמושיע את ישראל"?

והביאור בזה:

כוונת הכתוב היא להסביר את העובדה שמרים פצחה בשירה מיוזמתה – ואף ניצחה על שירתן של כל נשי ישראל – מבלי שמצינו שביקשה את רשותו של משה לכך.

ולכן מתאר הכתוב את מעלתה הגדולה של מרים – בהיותה נביאה

ידועה בזכות עצמה ("מרים הנביאה"), ולא עוד אלא שנבואתה החלה עוד לפני לידתו של משה ("אחות אהרן"); ומאחר שמרים היתה נביאה כה גדולה, עד שנבואתה קדמה ללידתו של משה רבינו עצמו – לא היה עליה לבקש את רשותו של משה לאמירת השירה.

וזוהי גם הסיבה לכך שרש"י מזכיר את תוכן נבואתה של מרים – "עתידה אמי שתלד בן": כוונתו של רש"י להדגיש בכך את מעלתה של מרים גם לפי ערכו של משה – עד כדי כך שהיא התנבאה על לידתו של משה עצמו!

ולכן אין רש"י רואה צורך להזכיר את המשך הנבואה ("שמושיע את ישראל") – שכן לענייננו די בעצם העובדה שהיא התנבאה על לידתו של משה, ואין צורך בשאר פרטי הנבואה.

(לקוטי שיחות ח"א ע' 55 ואילך)

מִרְיָם הַנְּבִיאָה אֲחֹת אֶהֱרֹן (טו, כ)

"היכן נתנבאה? כשהיתה אחות אהרן, קודם שנולד משה, אמרה: 'עתידה אמי שתלד בן וכו'', כדאיתא בסוטה. דבר אחר: אחות אהרן – לפי שמסר נפשו עליה כשנצטרעה, נקראת על שמו" (רש"י)

שני הפירושים שבדברי רש"י מבטאים שני צדדים מנוגדים ביחס למרים:

הפירוש הראשון מדגיש את מעלתה וחשיבותה של מרים – בכך שהתנבאה עוד לפני לידת משה, ולא זו בלבד אלא שהנבואה על לידת משה נמסרה דוקא לה (ולא לעמרם, ליוכבד או לאהרן)¹¹⁰;

ואילו הפירוש השני מצביע, לכאורה, על פחיתות בחשיבותה של מרים – היא נזקקה לסיועו של אהרן אחיה כדי לכפר על דבריה, עד כדי כך שנקראה על שמו "אחות אהרן", כלומר שהיא טפלה אליו ובטלה כלפיו.

ויש לומר, שמשני הפירושים גם יחד יש ללמוד הוראה מיוחדת לנשי ובנות ישראל:

מחד גיסא – יש בנשים מעלות רבות שאין באנשים¹¹¹, כשם שמרים היתה נעלית וחשובה יותר גם מאהרן אחיה (בהתאם לפירוש הראשון בדברי רש"י);

ולאידך גיסא – על הנשים לדעת להתבטל (כמאמר חז"ל¹¹² "איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה"), כשם שמרים היתה טפלה לאהרן ובטלה כלפיו (בהתאם לפירוש השני בדברי רש"י).

יתרה מזו: הדרך להביא לידי גילוי את מעלותיהן של הנשים – היא דוקא באמצעות התבטלותן; דוקא ההתבטלות כלפי הבעל מגלה את מעלותיה של האשה – ויש בכוחה להשפיע גם על הבעל עצמו ולהעניק לו ממעלותיה שלה¹¹³.

(לקוטי שיחות ח"א ע' 61 ואילך)

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התף בידה ותצאן כל הנשים אחריו בתמים ובמחלת

ותקח מרים הנביאה: היכן נמנצאה, כשהימה אחות אהרן, קודם שנולד משה, אמרה: עמידה אמי שתלד בן כו', כדאיתא בסוטה (יב, ז). דבר אחר: אחות אהרן, לפי שמסר נפשו עלי' כשנטרעה, נקראת על שמו.

צריך ביאור:

א. אם כוונתו לתרץ הקושיא "אחות אהרן ולא אחות משה" (בתמי'), כבגמרא סוטה שם - מדוע מעתיק בדיבור המתחיל (גם) את המלים "ותקח מרים".

ב. "אמרה עתידה אמי שתלד בן" - (א) מדוע כותב גם את תוכן הנבואה. (ב) מנין לו שזה הי' תוכן הנבואה.

ג. מדוע מציין את המקור לדבריו ("בסוטה").

והביאור:

לרש"י הוקשו שני דברים:

א. "היכן נתנבאה".

ב. מה נוגע לכאן בכלל שמרים היתה נביאה, והרי באמירת השירה לא גילתה נסתרות (ראה רש"י וירא כ, ז) או עתידות (ראה רש"י ויצא כט, לד), וגם לא השמיעה דברי תוכחות (ראה רש"י וארא ז, א).

(משום כך מעתיק בדיבור המתחיל את המלים "ותקח מרים הנביאה", כי מה שהוקשה לו הוא הקשר בין "ותקח מרים" לבין "הנביאה").

לכן מפרש, שבכתוב נאמר התואר "הנביאה", כדי לתרץ ולבאר את הנהגתה של מרים, כי לכאורה אינו מובן: כיצד עשתה מרים דבר גדול כזה מבלי לקחת רשות ממשה רבינו?

ולבאר זה אומר הכתוב "הנביאה" בה"א הידיעה, שהיתה נביאה ידועה, ולא עוד אלא שהיתה נביאה גדולה ביותר, עד כדי כך שכבר היתה נביאה בהיותה "אחות אהרן קודם שנולד משה".

(כלומר: מה שכתוב "הנביאה" שייך למלים "אחות אהרן", וכפי שכתב רש"י: "הנביאה - היכן נתנבאה? כשהיתה אחות אהרן, קודם שנולד משה".

ולפי זה מובן מה שרש"י מעתיק מהכתוב גם את המלים "אחות אהרן" ומפרשן).

ותוכן נבואתה הי' "עתידה אמי שתלד בן" (כי מזה שלא נאמר "הנביאה בת עמרם" מוכח שאינו בא לפרש רק את הזמן שנתנבאה, אלא שגם תוכן נבואתה הי' קשור לעובדת היותה "אחות אהרן - קודם שנולד משה"). ובנבואה זו נראית גדולת דרגת נבואתה ושהיתה בערך לדרגת משה:

א. היא ניבאה מראש את לידתו של משה, רבן של ישראל.

ב. נבואתה היתה בדבר שלא הי' קשור במיוחד אלי' (אלא להוריי').

ג. למרות שעמרם ויוכבד היו אז בחיים, באה נבואה זו על ידה דוקא.

וזהו שהכתוב בא להסביר, שמטעם זה היתה מרים רשאית לומר שירה בפני משה.

אמנם, איך יתכן שמרים התנבאה קודם לידת משה, והרי היא היתה אז קטנה? לכן מוסיף "כדאיתא בסוטה", כי מסוגיית הגמרא שם מוכח שלמרות גילה הצעיר היו למרים תכונות של גדולה. וכפי שנאמר שם על הפסוק (שמות ב, ח) "ותלך העלמה" - "מלמד שהלכה בזריזות כעלמה" (היינו גדולה). לכן מציין למסכת סוטה דוקא, אף שפירוש זה נמצא גם במסכת מגילה (יד, א), כי במסכת מגילה לא הובאה הדרשה הנ"ל על "ותלך" העלמה.

הצורך בשני פירושים

הקושי בפירוש הראשון:

מכיון שכוונת הכתוב להדגיש את גודל מעלת נבואתה של מרים שהיתה בערך לדרגת משה (ראה לעיל), הי' לו לומר "הנביאה אחות משה", שזה מדגיש שהיתה דומה למשה בנבואה.

לכן מדייק רש"י בפירוש השני "דבר אחר אחות אהרן", כדי להבהיר שהשוני שבפירוש זה אינו אלא לגבי מה שנאמר "אחות אהרן" ולא "אחות משה" (היינו שישנו טעם נוסף למה מפרש גודל דרגת מרים במלים "אחות אהרן" ולא "אחות משה"), מה שאין כן לגבי כללות פירוש הכתוב אין חילוק בין שני הפירושים (לשניהם מתכוין הכתוב לתרץ כיצד אמרה שירה בפני משה).

הקושי בפירוש השני:

א. אינו מסתבר שמרים נקראה כבר אז על שמו של אהרן משום מאורע שאירע זמן רב אחר כך.

ב. הכתוב מדבר כאן בשבחה של מרים, וכיצד אומר "אחות אהרן", המזכיר את גנותה (שלקתה בצרעת).

שם: היכן נתנבלה, כשהימה אחות אהרן... דבר אחר אחות אהרן, לפי שמסר נפשו עלי

הרמב"ן מפרש שהפסוק מדגיש "אחות אהרן" מפני שהוזכרו בשירה משה ומרים ולא הוזכר אהרן, רצה הכתוב להזכירו". אך פירוש זה אינו מתאים לפשוטו של מקרא, שכן משה ומרים הוזכרו כאן עקב שייכותם לשירה (משה התחיל השירה לאנשים ומרים התחילה השירה לנשים), ואין סיבה איפוא להזכיר אף את אהרן (מה שאין כן אם משה ומרים היו נזכרים לשם זכר בעלמא, הי' מקום להזכיר גם את אהרן).

תירוץ נוסף כתב הרמב"ן: "דרך הכתובים לייחס אל גדול האחים". וגם פירוש זה קשה לאמרו בדרך הפשט, שכן (א) כלל זה לא נזכר (אף לא ברמז) ברש"י על התורה, (ב) בנידון דידן מתאים יותר לייחסה למשה, שהוא הוציא את ישראל ממצרים, בקע להם את הים, והוא שהתחיל לומר שירה לאנשים.

הכלי יקר מתרץ "ומה שנאמר אחות אהרן, לפי שהיתה דומה לו בנבואה, אבל לא למשה, כי כן משמע סוף פרשת בהעלותך". וגם על תירוץ זה יש להקשות: מדוע חשובה דוקא כאן העובדה שהיתה דומה לאהרן בנבואה.

בתופים ובמחולות: מונטמות היו לדקניות שזכור שהקצ"ה עושה להם נסים והולילו תופים ממלרים

יש מפרשים שהנשים לקחו תופים בכדי שלא ישמעו האנשים את שירתן, שכן "קול באשה ערוה" (ברכות כד, א).

אבל היות שרש"י לא הביא טעם זה מוכן שבפשוטו של מקרא לא זו היתה כוונתן, ואדרבה: מפירושו כאן משמע שכוונת התופים היתה להגדיל את השמחה (שהרי דוחק גדול לומר שהיות שידעו שהקב"ה עושה להם נסים ובודאי יאמרו שירה, לכן לקחו תופים כדי שלא ישמעו אותן האנשים).

ובטעם הדבר (גם על פי דין) שלא חששו להלכה זו, יש לומר: רש"י פירש לעיל (פסוק א) "ראתה שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", ואם כן מוכן שבאותה שעה לא הי' שום חשש. ואינו דומה למה שאמרו רז"ל (סוכה נב, א) "ומה לעתיד לבוא שעוסקין בהספד, ואין יצר הרע שולט בהם, אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד", שכן בקריעת ים סוף היתה יתרה מזו - וכפירוש רש"י שם: "היו מראין אותו באצבע".

2. מ"הערות הת' ואנ"ש" בתוכן ה"ליקוט":

ט. בליקוט בשלח ש.ז. בסעיף ב' מבאר שקשה לרש"י בהתיבות מרים הנביאה דמה נוגע להמאורע המסופר כאן שמרים היתה נביאה, וצריך להבין מדוע א"א לפרש שהשירה נאמרה בנבואה כמו שפירש רש"י קודם על פסוק הביאמו, נחנבא משה שלא יכנס לארץ, ואעפ"י שרש"י אומר על הפסוק אז ישיר אז כשראה הנס עלה בלבן שישיר, אבל דברי השירה הם דברי נבואה ורוה"ק, ואפ"ל שרש"י סובר שמרים אמרה רק התיבות האמורים בפסוק כ"א, ואין במילים האלו לא דברים נסתרים ולא עתידות, (אבל המזרחי ועוד מפרשים לומדים בכונת רש"י בפסוק כ"א שמרים אמרה כל השירה שאמר משה, ולכאן אינו מובן מה ההכרח לומר כן בכונת רש"י, דהרי אפ"ל שכוונתו שמשו ומרים התחילו לומר והשאר ענו אחריהם מה שאמרו הם, אבל רש"י לא מבאר מה היתה שירת מרים) וכן פירש רלב"ג שהנשים לא אמרו כל השירה.

אחד מהתמימים

3. מתוך הספר "ימות המשיח בהלכה" – שייך לתוכן הערה 20 שב'ליקוט':

עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים

אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו, וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא, תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה, באוריה כתיב: (מיכה ג, יב) לכן בגללכם ציון שדה תחרש וגו', בזכריה כתיב: (זכריה ח, ד) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה – הייתי מתיירא שלא תתקיים

א. בלקוטי שיחות חכ"א ע' 379 (הוספות לפ' בשלח) הביא הגמ' דסוף מכות (כד, ב): "שוב פעם אחת היו עולין לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית, ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ור"ע מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? .. א"ל לכך אני מצחק, דכתיב: (ישעיהו ח, ב) ואעידה לי עדים נאמנים את

כל כבודה
בת מלך
פנימה

ודרוש, (זכריה יב, יב) "וספדה הארץ משפחות משפחות לבד משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד" אמרו: והלא דברים קל וחומר. ומה לעתיד לבא — שעוסקין בהספד ואין יצר הרע שולט בהם — אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד, עכשיו שעוסקין בשמחה ויצר הרע שולט בהם — על אחת כמה וכמה."

ובם' יד דוד' שם הביא להקשות ע"ז, מהא דאיתא בקידושין (פב, ד) "בשעת אנינות תביר יצריה" דלכך מתיר אבא שאול בזמן אנינות להתייחד אדם אחד עם שתי נשים, וגם רבנן שאוסרים הוא מטעם אחר, דיש לחוש לפעמים שאין שם אנינות ועושין עצמן וכו' כמ"ש רש"י שם (בד"ה ורבנן). נמצא דאפילו רבנן מודים שבשעת אנינות תביר יצריה, והתוס' שם (בד"ה כי) הביאו בשם ר"ח, דרבנן דפליגי זהו משום דסב"ל דגם בשעת אנינות איכא יצה"ר, אבל לכו"ע יוקשה לפי אבא שאול מקרא דזכריה דגם בשעת ההספד בעינן אנשים לבד ונשים לבד?

ותירין דע"כ צריך לומר דלעת"ל לאו משום גדר עבירה קאמר, דהא אמר בהדיא (סוכה שם) ש"אין יצה"ר שולט", ובעל כרחיך צ"ל דלאו אורח ארעא הוא שיתערבו אנשים עם נשים, ומביא ראי' לזה מהך דב"ב נח, א: "ר' בנאה הוה קא מציין מערתא, כי מטא למערתא דאברהם, אשכחיה לאליעזר עבד אברהם דקאי קמי בבא. א"ל: מאי קא עביד אברהם? א"ל: גאני בכנפה דשרה וקא מעיינא ליה ברישיה. א"ל, זיל אימא ליה: בנאה קאי אבבא. א"ל: ליעול, מידע ידיע דיצר בהאי עלמא ליכא", הרי מוכח מכאן דבדליכא יצה"ר ליכא חשש, וא"כ למה לע"ל לגבי הספד עבדינן הרחקה? אלא ש"מ כנ"ל ששם הוא משום

נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אורייה — בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת" (בגאולה העתידה בב"א).

ומקשה מהו כוונת הנבואה שגם נשים תשבו ברחובות ירושלים — הרי דבר זה הוא לכאורה היפך הכלל ד"כל כבודה בת מלך פנימה" (תהלים מה, יד), שכבודה של האשה היהודייה הוא בהיותה "פנימה" ולא בהימצאותה ברחוב? בדומה לזה יש להקשות גם על נבואתו של ירמיהו הנביא "אודות גאולה העתידה (ירמ' לג, י-יא) "עוד ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול חתן וקול כלה" הלא קולה של אשה הנשמע ברחובות הוא היפך הצניעות?

ומבאר זה על פי מה שכתבו התוס' (מכות שם ד"ה באוריה) שהנבואה ד"עוד ישבו זקנים וזקנות" נאמרה על הזמן שאחר תחיית המתים (כדאיתא בפסחים סח, א), — ובאותו הזמן תתבטל היצה"ר לגמרי ו"גם אויביו ישלים עמו" (ע"פ משלי טז, ז), שגם היצר הרע ישלים עם רצון של היהודי לעבוד את הקדוש ברוך הוא, ובזמן שכזה, אין צורך בזהירות של כבוד בת מלך פנימה" ולכן הנבואות ד"עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים" ו"עוד ישמע בערי יהודה .. קול חתן וקול כלה" יוכלו להתקיים עיי"ש.

ב. **והנה** איתא בסוכה (נא, ב) — בנוגע לשמחת בית השואבה במקדש — "תנו רבנן בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, והיו באים לידי קלות ראש .. התקינו שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה. היכי עביד הכי? והכתיב (דברי הימים א כח, יט) "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" — אמר רב: קרא אשכחו

קשה מהגמ' סוכה דלעת"ל אנשים לבד ונשים לבד

כתבו שלכן לקחו [מרים והנשים] תופים כדי שלא ישמעו האנשים את קולן לפי ש"קול באשה ערוה" (ברכות כד, א), וממשיך שמזה שלא הביא רש"י פירוש זה מובן שע"פ פש"מ לא היתה זאת כוונתן, וכשוה"ג שם כתב וז"ל: והטעם (גם ע"פ דין) י"ל: בנדו"ד אי"ז שיך, דהרי מפורש בפרש"י (שמות טו, ב) "ראתה (אפילו) שפחה על הים מה שלא ראו נביאים", הרי באותה שעה אין שום חשש וכו', ואינו דומה למשארז"ל בסוכה (נב, א) "ומה לע"ל שעוסקין בהספד ואין יצה"ר שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד כו'", כי בקרי"ס הייתה יתרה מזה (כפרש"י שמות שם): זה א"לי — היו מראין אותו באצבע. עכ"ל, הרי מפורש הכא שיש בענין זה חלוקות שונות: א) האופן דלע"ל — ימות המשיח — שאז לא יהיו בדרגא גדולה כ"כ ולכן עדיין שיך חשש, וצריך הרחקה, ב) האופן דקריעת ים סוף שהיו בדרגא נעלית שהיו מראין אותו באצבע, דאז ליכא שום חשש דקול אשה וכו'.

ובביאור הענין בפרטיות יותר, איתא בשיחת י"ב תמוז תשכ"ו, אות ח' (שיחות קודש תשכ"ו עמ' 542 ואילך), עה"פ (תהלים פז, ז) "ושרים כחוללים כל מעיני כך", דמובא ע"ז במדרש תהלים (על אתר) ב' דעות: דעה אחת: אמר ר' יהודה ברבי סימון בשם ר' מאיר, כשם שהבאר נובע מים חדשים בכל שעה, כך ישראל

דלאו אורח ארעא שיתערבו אנשים עם נשים אפילו במקום שאין יצה"ר, ובאברהם שאני וכו' עכתו"ד.

ועי' גם בס' 'פתח עינים' להחיד"א (סוכה שם) שהביא קושיא זו לפי אבא שאול בשם הי"שרש יעקב' (מהר"ח אבואלעפיא) והקשה על תירוצו שם, ומוסיף דבאמת גם לפי רבנן (אי נימא כהתוס' דסב"ל דאפילו בשעת אנינות איכא יצה"ר) קשה, דכיון דלעת"ל אין יצה"ר שולט בהם למה צריכים להרחקה? ועכצ"ל דזו הרחקה יתירה לפנים מן השורה, וא"כ עד"ז יש לתרץ לפי אבא שאול דאף דסב"ל דתביר יצריה מ"מ לעת"ל ה"ז הרחקה יתירה, עיי"ש¹⁸⁵.

אמנם דבריהם אינם כמבואר בהשיחה, דהרי בהשיחה מפורש דכשיתבטל יצה"ר וגם אויביו ישרים עמו אין צריכים להרחקה, וכפי שמוכח ממ"ש עוד ישבו זקנים וזקנות וגו', קול חתן וקול כלה, וא"כ לפי השיחה אכתי קשה לאבא שאול וכו' דהרי סב"ל "בשעת אנינות תביר יצריה"? ועוד דבסוכה מוכח דגם לעת"ל צריך הרחקה?

ולפי החיד"א והיד דוד תקשי מפסוקים אלו, דמוכח דלעת"ל שלא יהי יצה"ר אי"צ להרחקה ולא אמרינן דלאו אורח ארעא וכו'?

ג. **והנה** מצינו הגדרה בענין זה בלקוטי שיחות חי"א פ' בשלח ב' (ע' 58) בהערה 20, שכתב שבכמה מפרשים

בירוד הרבי בענין זה

185. ראה סנהדרין כ, א: "מקום שנהגו נשים לצאת אחר המיטה — יוצאות, לפני המיטה — יוצאות", והתוס' שם בד"ה נשים כתבו: "דכיון דשעת צער הוא ליכא למיחש להרהור", וכ"כ המרדכי שם סי' תרפ"ד, ובעיון יעקב שם, ובס' עיני כל חי ורש"ש שם. וכן בהגהות הרד"ל קידושין פ, ב, (ד"ה בשעת אנינות) הקשו ע"ז מהך דסוכה דמצינו גם בשעת הספד צריך הרחקה? ולפי היד דוד והפתח עינים לא קשה כיון ששם הוא מטעם אחר, וכ"כ בשדי חמד אסיפת דינים מערכת אבלות אות קצ"ט. ועי' עוד שדי חמד כללים מערכת ה' אות ע"ז, ובשו"ת נטיעה של שמחה יו"ד סי' פ"ג. ואכמ"ל.

היצר הרע לגמרי, שהרי אז "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ" (זכרי' יג,ב), ולא עוד אלא שיהי' "שמש גדול" (לשון הגמ' סנהדרין נט,ב) לסייע בכל עניני הקדושה.

אבל בתקופה הראשונה של ימות המשיח, כאשר "עולם כמנהגו נוהג", ומציאות הרע לא תתבטל לגמרי (למרות שגם אז תהי' עלי' גדולה בכל עניני עבודת ה' כי "עסק כל העולם יהי' לדעת את ה' בלבד" — ראה רמב"ם הל' מלכים פי"ב ה"ה) אכן ייעשה ענין זה עפ"י כללי הצניעות נשים לחוד ואנשים לחוד, כדאיתא בסוכה "ומה לעתיד לבוא שעסוקין בהספד ואין יצה"ר שולט בהם אמרה תורה אנשים לבד ונשים לבד עכשיו על אחת כמה וכמה" עכתוה"ד.

היינו דהגמ' איירי בתקופה הראשונה דימות המשיח, והיצה"ר עדיין קיים, ולפי מצב זה עדיין צריכים להרחקה, משא"כ השירה דנשים קאי על תקופה הב' שלאחר תחיית המתים שאז יתבטל היצה"ר לגמרי וגם אויביו ישלים עמו וכו' שאז אי"צ להרחקה כלל.

הרי מפורש גם הכא דדבר זה תלוי בב' תקופות, וזהו כמ"ש בס' מגיד מישרים פ' ויקהל (ד"ה שנת ש"ו) וז"ל: "מגלינא לך רזא טמירא . . שבזמן תחיית המתים דהוא בתר ימות המשיח, יהא חרב עלמא מתאוות וכיסופין בהאי עלמא, והא בהוא זימנא יתבטל יצר הרע מעלמא", עכ"ל.¹⁸⁷

אומרים שירה חדשה בכל שעה, הדא הוא דכתיב "ושרים כחללים כל מעיני בך" ודעה השני': רבנן אמרי, כשם שאומרים האנשים שירה, כך אומרים הנשים שירה שנאמר "כל מעיני בך" ואומר (שה"ש ד,יב) "גן נעול אחותי כלה גל נעול מעין חתום", (ע"כ מהמדרש), כלומר לדברי רבנן לא רק האנשים יאמרו שירה — "ושרים", אלא גם הנשים שנקראות "מעיני" תאמרנה שירה ושמחה "בך".

1234567

ואחר מהקושיות שהקשה הרבי שם: מהו החידוש שגם הנשים ישירו וישמחו, הרי כך כבר הי' לעולמים בעת יציאת מצרים "ותקה מרים וגו' ותצאן כל נשים אחרי בתופים ובמחלת" (בשלח טו,כ) ומבאר דבעת יציאת מצרים היתה השירה רק ע"י תופים ומחולות בלבד בלי שירה בפפה¹⁸⁶, ואילו לעתיד לבוא תהי' שירת הנשים ללא תופים ומחולות "ושרים" בקול (בלי כלי נגינה). וענין זה הוא חידוש גדול כי בזמן הזה הרי "קול באשה ערוה" (כי זהו היפך הצניעות של "כל כבודה בת מלך פנימה"), ואילו לע"ל גם הנשים יאמרו שירה בפפה ובקול, וזהו ע"ד המבואר בכתוב "עוד ישמע בהרי יהודה ובחוצות ירושלים . . קול חתן וקול כלה", ומבאר הטעם ע"ז, כי שירה זו תהי' בתקופה שלאחר תחיית המתים (כמ"ש התוס' הנ"ל בסוף מכות) שאז אין צורך בהפרדה בין אנשים לנשים כמ"ש "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים" שהכוונה בזה היא שישבו יחד שאז יתבטל

186. וראה גם בחלק כ"א שם ע' 381 שהביא שכ"כ בילקוט ראובני שלא הי' שירה קולית, כי אם ע"י כלי זמר, אבל בפשוטו של מקרא נת' בההערה הנ"ל דחלק י"א ששרו גם בפפה כמבואר בפנים עיי"ש.

187. ועי' שבת קנא,ב, והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה, ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין בין עוה"ז לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ובפי' הרמב"ן על התורה על הפסוק ומל ה' וגו' (דברים לו,ו) פירש שזה קאי על יצה"ר שיתבטל לגמרי, הרי

ועי' בס' ירוב דגן' (סוכה שם) שהביא **וראה** גם ליקוטי שיחות חל"ז פ' בחוקותי, סעי' ב' (עמ' 80-81) וז"ל: ובדרך זו יש לבאר גם בנוגע לעתיד לבוא שרז"ל מפליאים הזמן דלעת"ל בנסים ונפלאות בגשמיות שיהיו אז, כי גם לעת"ל לא יגיע כאו"א תיכף להשגה נעלית בשכר רוחני, ופשיטא לא לדרגת העבודה דלשמה, עבודה מאהבה, אלא גם אז יהי סדר העליות מחיל אל חיל, ולא יולד אדם בתכלית השלימות בידיעה והשגת ה' ועבודה מאהבה, ולכן יש צורך בנסים ונפלאות גשמיים, כדי להקדים ולזרוז על קיום התומ"צ. עכ"ל, דזהו כנ"ל.

וייש להוכיח עוד בדעת הרמב"ם דבתקופה הראשונה עדיין לא יתבטל היצה"ר ממ"ש בהל' מלכים פי"ב ה"ד: "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו בעכו"ם, ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח, אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, כמו שביארנו בהלכות תשובה" (פ"ט ה"ב), והרי כתב הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ה ה"ד) דענין ה"בחירה חפשית" הוא היסוד לשכר ועונש, ואם לא הי' ענין הבחירה מה מקום היה לכל התורה כולה ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק, השופט כל הארץ לא יעשה משפט (בראשית יח, כה)? עיי"ש, ואי נימא דבימות המשיח יתבטל היצה"ר לגמרי ולא יהי' בחירה, איך שייך לומר דע"י העסק בתומ"צ יזכו לחיי העולם הבא¹⁸⁸, וא"כ הרי מוכח מזה גופא שגם בימות המשיח שייך ענין הבחירה.

בחירה חפשית בימות המשיח יתבטל היצה"ר ממ"ש בהל' מלכים פי"ב ה"ד: "לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח, לא כדי שישלטו על כל העולם, ולא כדי שירדו בעכו"ם, ולא כדי שינשאו אותם העמים, ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח, אלא כדי שיהיו פנויין בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל, כדי שיזכו לחיי העולם הבא, כמו שביארנו בהלכות תשובה" (פ"ט ה"ב), והרי כתב הרמב"ם בהל' תשובה (פ"ה ה"ד) דענין ה"בחירה חפשית" הוא היסוד לשכר ועונש, ואם לא הי' ענין הבחירה מה מקום היה לכל התורה כולה ובאי זה דין ואיזה משפט נפרע מן הרשע או משלם שכר לצדיק, השופט כל הארץ לא יעשה משפט (בראשית יח, כה)? עיי"ש, ואי נימא דבימות המשיח יתבטל היצה"ר לגמרי ולא יהי' בחירה, איך שייך לומר דע"י העסק בתומ"צ יזכו לחיי העולם הבא¹⁸⁸, וא"כ הרי מוכח מזה גופא שגם בימות המשיח שייך ענין הבחירה.

אלא דאכתי צריך ביאור בזה, דהרי גם על תקופה הא' אמרינן (סוכה נב, א) שהקב"ה שוחט ליצה"ר, דהרי מאמר זה בא בהמשך הגמ' דאיירי בתקופה הא' כנ"ל, גם אמרינן ד"אין יצר הרע שולט בהם" ופירש"י (ד"ה שעסוקין בהספד): "כדקאמר קרא (יחזקאל יא, יט) והסירותי את לב האבן וכו'"¹⁸⁹, וא"כ איך אמרינן דאכתי יהי' ענין הבחירה?

ה. **ואולי** אפ"ל בזה ע"פ מ"ש בס' 'ערבי נחל' (ר"פ תצא), דנודע שיש שני מיני יצר הרע, האחד הוא המלאך המסית אשר לזה נברא וזהו מלאכתו ועליו ארז"ל (סוכה שם) לעתיד לבוא מביא הקב"ה ליצר הרע ושוחטו וכו', אבל יש מין

ב' סוג יצה"ר

מוכח לפי"ז דלשמואל (וכן פסק הרמב"ם בהל' מלכים פי"ב ה"ב) לא יתבטל היצה"ר, אבל יש לדחות דרש"י פירש (בשבת שם) "זכות וחובה" באופן אחר דלא קאי על היצה"ר, אלא דהיינו לא דבר לזכות בו שכולם יהיו עשירים וכו' עיי"ש, ואין זה שייך ליצה"ר, וא"כ אפשר לומר שכן פי' גם הרמב"ם, ועי' בחלק א' סי' לא.
188. ואף דבלקוטי שיחות חל"ג ע' 87 ואילך וחל"ד ע' 135 בהערה 39 ביאר דאין הכוונה שרוצים ומתאוים לעוה"ב בתור שכר, כ"א לענינו שהוא שלימות העבודה — שהיא הדביקות בה' ע"י הדעת והאהבה (עיי"ש בארוכה) — מ"מ הרי זה גם ענין של שכר כדמוכח שם בהשיחה.
189. אבל ראה בעיון יעקב שם שכתב שיש לפרש שאין יצה"ר שולט בהם מצד ההספד ולא מצד לעת"ל.

וע"ך שכתב בלקוטי שיחות חל"ח עמ' 109: דבסוף הל' מלכים (פי"ב ה"ה) כ' הרמב"ם "ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ולא תחרות שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המערנין מצויין כעפר ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד", דעפ"ז מובן דזה שלע"ל (בתקופה הראשונה דימורה"מ עכ"פ) יהיו כל ישראל מובדלים מדרכי העולם ויהיו עסוקים רק לדעת את ה', הוא מחמת מצב העולם דאז, המאפשר את זה. כלומר: אין זו התכונה של בני" מצד עצמם "באותו הזמן", אלא תוצאה ממצב העולם דלהיות ש"לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה כו' שהטובה תהי' מושפעת הרבה וכל המערנין מצויין כעפר" הרי אין מקום לשום עסק בעניני העולם כ"א רק "לדעת את ה' בלבד עיי"ש עוד, וכיון שאין זה בירור בהאדם עצמו לכן שייך עדיין ענין הבחירה, משא"כ אחר תחיית המתים יתבטל ענין הבחירה לגמרי, ועפ"ז מובן דרק על תקופה זו דתחיית המתים אמרינן דאי"צ להרחקה כלל, משא"כ בתקופה הא' דימות המשיח. ועי' עוד בקונטרס "הלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלין לעולם" סעי' י' (ספר השיחות תשנ"ב ח"א עמ' 35) בענין החילוק בין תקופה הא' להב', ובכ"מ.

יצר הרע השני שהוא תאות הגוף מצד עצמו מצד היסודות, וכמ"ש הרח"ו¹⁹⁰ אין מכל יסוד נמשך תאוה אחרת, וכאשר אין האדם מחליש כחם אזי מתגברת התאוה יותר .. ולכן אמר יצרו של 'אדם' דייקא ר"ל היצר של האדם עצמו שמצד יסודות גופו מתגבר עליו דייקא וכו', ועי' גם בס' 'בן יהודע' סוכה שם (בד"ה ומה לעת"ל) שיש שני מיני יצה"ר: הא' יצה"ר הנקרא מלאך רע שנמשך ובא מצד הקליפה, והב' מצד החומר המוטבע באדם מעת הלידה.

וא"כ אפ"ל דהא שבתקופה הא' הקב"ה שוחט ליצה"ר, הרי זה קאי רק על סוג הא' היינו המלאך המסטיין וכו' שהוא יישחט, (וכמ"ש בערכי נחל), אבל סוג הב' היצה"ר שמצד טבע האדם עצמו לא יתבטל לגמרי, דאף שתרבה הדעת והחכמה ויתקיים היעוד ד"והסירותי את לב האבן מבשרכם כו", אבל אכתי לא יהי' בהאדם שלימות הבירור, ואפ"ל דזהו גם כוונת הגמ' שם דאין יצה"ר "שולט" בהם, שאין לו שליטה, אבל מ"מ לא נתבטל לגמרי [ובעין יעקב שם הגירסא הוא "מתגרה בהם"], וראה שו"ת 'להורות נתן' אבהע"ז סי' נט עד"ז.

190. ראה תניא פ"א.

4. מדברי המפרשים - באר מים חיים. רע"ב - השייכים לתוכן ה'ליקוט':

כל מלה זו: ו וי"מ טו שרצה להזכיר גם אהרן בשירה, ואין נראה דבשירת משה הי' לו לדחוק ולהכניס את אהרן ולא בשירת מרים. וי"מ טז שדרך הכתובים ליחסם אחר גדול האחים, כמו אחות נחשון, אחות נביות, ואין רש"י מודה להם ופירש טעם אחר בב' מקומות הללו: ז בפירוש רש"י משמע שמרים ענתה ג"כ לנשים

(כ) רגביאה' היכן נתנבאה כשהיתה אחות אהרן קודם שנולד משה וכו' ד"א אחות אהרן לפי שמסר עצמו עליה וכו' קשה מאי ד"א י"ל שלפי הפי' הראשון היה לו לכתוב אחות אהרן הנביאה והיה משמע יוחר מפודם שנחנבאה כשהיתה אחות אהרן לכך פי' ד"א שלפי שמסר נפשו עליה וכו' דמעבשיו אין מלת הנביאה נקשרת עם אחות אהרן אלא כל אחד עניין בפני עצמו ומה שמסר אהרן נפשו עליה בשעה שנלטרעה הוא שאמר למשה בעבורה אל נא תהי כמות וכו' כדי שיחפלו עליה כי הוא לא הוצרך לחפלה כי לא נטרע :

של הקב"ה היא לעולם ועד. לג) ומפרש מרים הנביאה — הנביאה שהיתה כבר, והיינו שנתנבאה עוד טרם שנולד משה, והיתה אז עוד רק אחות אהרן, וכדמפרש. וברש"י בפסוק זה כתב עוד טעם למה נתיחסה לאהרן משום שמסר נפשו עליה כשנלטרעה לכן נקראת על שמו, עכ"ל. וי"ע לפי"ז למה דוקא במקום זה יחסה הכתוב כן ולא במקום אחר שזכר שמה ואלפסר לומר עוד טעם על יחוסה כאן לאהרן ולא למשה, משום דכיון דזכרה בתאר

נביאה זכר גם את זה שגדר נבואתה היה שזה לנבואת אהרן ולא לנבואת משה, וכמו"כ ס"פ בהעלתך לא כן עבדי משה וגו', ויהיה כאן באור שם אחות — על גדר ההשתוות, וכמו במגילה י"ג ב' ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי אחי אביה הוא אלא אמר לה אחי אני במדותיו, יעו"ש.

להערות והארות, וכן
לקבלת קובץ זה בקביעות
ניתן לפנות לכתובת:
rizs@neto.bezeqint.net
או לפקס' 08-6882799

*

להקדשות - 050-4125205

קביעות שבועית בלקוטי שיחות
ואתם תלוקטו